

СТАНОВИЩЕ

от д-р Пламенка Нанчева Маркова,
доцент, Институт за държавата и правото, БАН

относно материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност 'доцент' на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.6 *Право (Международно частно право)*

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 46 от 09.06.2017 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Международно и сравнително право“ към Юридическия факултет, като единствен кандидат участва Димитър Милчев Деков от същата катедра.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № Р33-4564 от 21 09 2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ в област на висше образование „3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6 *Право (Международно частно право)*, обявен за нуждите на катедра „Международно и сравнително право“ към Юридическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи д-р Димитър Милчев Деков, главен асистент по международно частно право в същата катедра на ЮФ, ПУ.

Представеният от д-р Деков комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва всички изисквани документи от действащите нормативни актове.

Кандидатът Димитър Деков е приложил общо пет (5) научни труда, четири статии, една монография. Приемат се за рецензиране представените научни публикации. Разпределението на научните трудове е както следва:

- монография „Средства за колективна защита на потребителите. Компетентен съд и приложимо право“ Пловдив, Университетско издателство, 2017 г.
- статии в сп. Правна мисъл: „Нелоялни търговски практики от търговци към потребители в практиката на СЕС“, 2016 г. бр.4 стр. 94-107; „Международноправна защита на потребителите“, бр. 2, 2017 г. стр. 110-121.; „Възмезден договор ли е договорът за доброволна делба?“, 2007, бр.1, стр. 52-65 и „За някои въпроси на реформата в процедурата за прилагане на чл. 81 и чл. 82 от Договора за Европейската общност“ 2006, бр. 3, стр. 53-66.

Хабилитационният труд на д-р Димитър Деков е първото монографично изследване на темата в България.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Димитър Деков е главен асистент по международно частно право в Юридическия факултет на ПУ от октомври 2012 г. През изтеклите години е работил като асистент в същия факултет от 2004 г. Защитил е успешно докторска дисертация през 2012 г. Придобил е значителен практически опит като адвокат към адвокатска колегия, Пловдив.

Научна продукция

Хабилитационният труд е монография е в обем от 425 стр. Изложението е в седем раздела, тематично обособени и структурирани във вътрешни параграфи, което улеснява прочита. Приложени са списъци на цитираните нормативни източници на правото на ЕС, на ненормативни актове на европейските институции, на цитирани решения на СЕС, на българските съдилища и други съдебни решения. Публикацията съдържа и библиография, която включва 30 заглавия на български и 35 на чужди езици.

Основните достойнства на труда са:

а/ Богатство на правни проблеми.

Авторът е разкрил многообразието от правни проблеми, които поставя колективната защита на потребителите и е анализирал уредба от вътрешното и европейското международно частно право.

Темата на монографичният труд е *актуална*. Колективната защита на потребителите в Европа е в процес на постоянно развитие и отбелязва възходяща тенденция, която е подроб-

но проследена в раздел трети и четвърти на монографията, но все още търси отговорите на основни въпроси. Изглежда това е отговор на дефицита на справедливост в отношенията на потребителите с предоставящите услуги или стоки.

б/ логична структура

Последователно са анализирани средствата за колективна защита на потребителите, известни досега. Монографията е изградена на основата на сравнителноправни проучвания и проследява хронологично развитието на проблема във времето. Темата предполага *интердисциплинарен подход* и и разчита на обширни сравнения между съществуващи извън ЕС системи на колективна защита, най-важната от които е използваната в САЩ. Авторът ѝ е отделил специално внимание в раздел втори, като още тук е отбелязал наред с предимствата и главните рискове, свързани с нея – възможност за злоупотреба със съдебната процедура, която е призната в препоръка 2013/396/ЕС за общи принципи на механизмите за колективни искове за преустановяване на нарушения и колективни искове за обезщетение в държавите на Европейския съюз. Интерес представлява уредбата на някои гаранции срещу тази възможност, като от особена важност е преценката как те действат на практика, тъй като се наблюдават сигнали, че опасността не е подминала ЕС.

Логичната структура позволява да се оцени способността на автора за анализ на правната уредба, както и да очертава нейната цел и социална функция.

в/ критично отношение към действащата нормативна уредба

Авторът изследва юридически трудна тема, която показва познаване на всички аспекти на правния режим на потребителите. В резултат на задълбочения анализ той прави редица конкретни предложения.

От гледна точка на международното частно право важни са само някои от рисковете, свързани с колективната защита като напр. възможността за търсене на най-благоприятния за ищеца (подкрепян от специализирани фирми и фондове) съд, дори когато този орган няма никаква връзка със спора- *forum shopping*, което дава възможност за изнудване на ответника и неоснователни съдебни процеси. Авторът е направил препоръки за изменения в уредбата на международната компетентност по колективните искове в защита на обществен интерес и зависимост от вида на иска чрез въвеждане на възможност за разширяване на компетентността на сезирания съд да разглежда и правата на потребители с местоживееене в други държави членки.

Вторият въпрос е свързан с приложимото право. След анализ на институционалния дебат в органите на ЕС, принципа на държавата на произхода и решението и мнението на Генералния адвокат по делото C-191/15 Amazon EU Sarl, авторът предлага създаването на специални стълкновителни норми, които да водят до приложението на едно право - *lex fori*, което да се прилага и спрямо потребителите от други държави-членки, когато е установено нарушение.

Критични бележки и препоръки

Близо две трети от монографията са посветени на уредбата на защитата на правата на потребителите чрез колективни искове в сравнителен план. В същото време главната пречка пред развитието на колективната защита на потребителите с международен елемент е съществуващата уредба на приложимото право и възможността за *dépeçage*. Усложнението идва от закрилната норма в Рим I (чл.6 предвижда правото на постоянното пребиваване на потребителя, ако няма избрано приложимо право). Ако има избрано право, то не може да лиши потребителя от защитата, която му дават повелителните норми на държавата по постоянното му пребиваване. Целта е защита на страната с по-слаба позиция в преговорите. На практика много търговци включват клауза за избор на приложимо право- на държавата, където се намира тяхното основно място на стопанска дейност, а потребителите не са в състояние да наложат друг избор. Неравностойното им положение не се влияе от участието им в колективен иск. Приложимото право към всеки отделен иск трябва да е едно и също и това би било проблем, ако колективния механизъм е открит за потребители с обичайно местопребиваване в различни страни, освен ако избраното право предоставя по-висок стандарт на защита от повелителните разпоредби на държавата, където пребивава потребителя. Нещо повече според Рим I няма изрично уредена възможност за отклоняване на чл.6.

Добре би било някои от посочените въпроси на международното частно право да заемат съпоставим брой страници и да разгледат по-подробно проблемите на приложението на чл. 6 от Рим I. Монографията би спечелила, ако автора разгледа и някои от специфичните проблеми на международната компетентност и приложимо право към потребителските спорове, възникнали в резултат на електронната търговия, а също и възможността арбитраж да разглежда подобни искове.

Две от статиите са посветени на проблеми, доразвити в монографията- международноправна защита на потребителите, предвидена в актове на ОС на ООН, на ОИСР и на Световната банка; и нелоялна търговска практика от търговци към потребители в практиката на СЕС-изяснено съотношение между директиви 93/13 и 2005/29. Другите две статии са посве-

тени на въпроси, които не са пряко свързани с проблемите на колективната защита и международното частно право.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Научните публикации след защитата на докторската дисертация демонстрират способността на Димитър Деков да изследва задълбочено проблемите на международното частно право. Хабилитационният труд показва интерес към интердисциплинарно изследване на новите проблеми на колективната защита на потребителите, както относно приложимото право, така и относно международната компетентност на съдилищата.

Въз основа на изложеното изразявам убедено мнението си, че кандидатът отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Юридическия факултет при ПУ „Паисий Хилендарски“ за избор на гл. асистент д-р Димитър Милчев Деков на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.6 *Право (Международно частно право)*

6 ноември 2017 г.

Изготвил становището:

Доц. Д-р Пламенка Маркова